

Izabela Gass
(Warszawa)

MATERIAŁY WANDY RONIKIEROWEJ
(1837– 1929)
(III – 340)

Wanda hr. Ronikier herbu Gryf urodziła się w 1837 r. w zamożnej rodzinie ziemiańskiej. Jej rodzicami byli Piotr Chrzanowski herbu Poraj i Maria Czarnocka. W 1871 r. wyszła za mąż za Adama hr. Ronikiera (1818-1873), którego była drugą żoną. W 1872 r. urodziła syna Bogdana. Po śmierci męża utrzymywała się z niewielkich dochodów zapewnianych jej przez rodzinę. Stosunki z dorastającym synem nie układały się najlepiej i mimo, że sama mieszkała w Warszawie, młodego gimnazjalistę oddała na stancję również w Warszawie. Bogdan Ronikier, późniejszy dramaturg i powieściopisarz, oskarżony w 1911 r. o zamordowanie (12 maja 1910 r.) swojego szwagra 17 – letniego Stanisława Chrzanowskiego, nie utrzymywał z matką bliskich kontaktów.

Wanda Ronikier zmarła w 1929 r. i została pochowana na cmentarzu Powązkowskim kw. 251, rz. 4, miejsce 25.

Materiały Wandy Ronikier zostały wydzielone ze starego zasobu Towarzystwa Naukowego Warszawskiego w 1998 r. Pochodzą z lat 1863 – 1911, ich rozmiar wynosi 0,01 m.b. Materiały zostały zinwentaryzowane przez Izabelę Gass w 2012 r. Na spuściznę składa się 1 jednostka archiwalna, w której znajdują się materiały osobiste Wandy Ronikier, jej synowej Ksawery oraz materiały osób obcych. Jest to korespondencja prywatna Wandy i Ksawery Ronikier z prośbą o pomoc i interwencję w sprawie aresztowania Bogdana. Na uwagę zasługuje list Ksawery prawdopodobnie do Gabrieli Zapolskiej, która w 1911 r. na łamach „Nowego Wieku” zabrała głos w obronie B. Ronikiera. Jednostka zawiera również zeszyt do historii i sztambuch z wpisami prawdopodobnie stanowiące własność W. Ronikier. Znalazły się tutaj także materiały obce: list ks. Bspadeckiego [?] do nieustalonej osoby w sprawie zbiórki pieniędzy dla Teofila Lenartowicza oraz listy osób nieustalonych do Aleksandra Grossa, Aleksandra Grudzińskiego, Ludwika Turnowej. Na uwagę zasługują także dokumenty związane z dobrami Augusta hr. Potockiego w Jabłonie: protokół sądu honorowego i skarga na Franciszka Hergeta, plenipotentą hrabiego.

W Archiwum PAN spuścizna Wandy Ronikier otrzymała sygnaturę III – 340; inwentarz obejmuje 1 j.a. Numer zespołu w Systemie Ewidencji Zasobu Archiwalnego SEZAM wynosi 453.

Źródła i bibliografia:

1. Milewski St., *Niezwykli klienci Temidy*. Warszawa 2011, s.147 – 159
2. Nowakowska A., *Bogdan Maria Ronikier* [w:] *Polski słownik biograficzny*, Wrocław 1989 – 1991 , t. XXXII , s.21 – 23.

INWENTARZ

1. Materiały osobiste Wandy Ronikier, Ksawery Ronikier, osób obcych
Sztambuch, zeszyt, korespondencja, protokół sadu honorowego, skarga na plenipotentą Augusta hr. Potockiego
1863 – 1911, rkp., masz., j. franc., pol., ros., l., sz., k. 36